

POVELJA

O RADNIM USLOVIMA ZA NOVINARE

Povelja EFJ o radnim uslovima za novinare je neobavezujuće uputstvo o radnim uslovima koje je potpisano u Beogradu, 12. februara 2019. godine od strane predstavnika 14 novinarskih organizacija pridruženih Evropskoj federaciji novinara i vodećih novinarskih sindikata iz zemalja Zapadnog Balkana i Turske.

Povelja je otvorena za potpisivanje za sve novinarske organizacije, privatne ili javne medije ili vlasti koje žele da se obavežu da će poboljšati radne uslove i jačati radna prava novinara i medijskih profesionalaca u Evropi, boriti se protiv cenzure i promovisati slobodan pristup informacijama i izvorima.

Povelja sadrži 10 članova u kojima su navedeni glavni principi koji utiču na radne odnose između novinara, njihovih poslodavaca i javnosti kao krajnjeg korisnika njihovog rada. U njoj su takođe formulisane glavne vrijednosti koje privatne ili javne vlasti–uključujući institucije EU–treba da poštuju kada saraduju sa

novinarima.

Ideja o Povelji je pokrenuta 2018. godine u okviru projekta finansiranog od strane UNESCO-a i EU pod naslovom *Izgradnja povjerenja u medije u Jugoistočnoj Evropi i Turskoj* koji je namenjen jačanju slobode izražavanja, pristupa informacijama, slobodnim, nezavisnim i pluralističkim medijima, kojom se utvrđuje da su novinari i mediji glavni pokretači demokratskog, održivog i mirnog razvoja u regionu.

Povelja će tokom 2019. godine biti predata Evropskoj Komisiji u Briselu kao i Savetu Evrope u Strazburu, sa namjerom da postane referentni dokument o radnim uslovima za novinare za ocjenu slobode medija u državama–članicama i državama–kandidatima, i da poveća povjerenje između profesionalnih novinara i javnosti širom Evrope.

Član I • Sloboda udruživanja

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i mirnog udruživanja sa drugima, uključujući pravo na osnivanje i pridruživanje sindikatima ili profesionalnim udruženjima radi zaštite svojih interesa (kao što je predviđeno u Članu 11 EPLJP). Potpisivanjem ove Povelje kompanija preuzima obavezu da priznaje pravo na slobodu udruživanja i preduzima aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim obavezama. Novinari imaju pravo da se organizuju u reprezentativna udruženja, kao što su radničke komisije i savjeti u redakcijama, da sa rukovodstvom kompanije razgovaraju o radnim i uređivačkim pitanjima i da imaju pristup dokumentima i informacijama korisnim za unapređenje radnih uslova u redakcijama.

Član II • Pravo na pisani ugovor

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo na pisani ugovor u kome su utvrđeni standardi koje postavlja Međunarodna organizacija rada i u kome se posebno navodi:

- Svojestvo u kom novinar treba da bude zaposlen u medijskoj organizaciji.
- Iznos nadoknade, metod obračuna, i učestalost plaćanja.
- Uobičajeno radno vrijeme i periodi dnevnog i sedmičnog odmora.
- Dužina plaćenog godišnjeg odmora.
- Odredba koja se odnosi na autorska prava, hranu i smještaj, ako je primjenljivo.
- Uslovi za okončanje radnog odnosa, uključujući otkazni rok od strane poslodavca ili zaposlenog.
- Zdravstvena, bezbjednosna i socijalna zaštita koja se obezbjeđuje novinarima.

Novinar ima pravo da bude tretiran kao ravnopravan partner u pregovorima sa poslodavcima o uslovima rada.

Član III • Pravo na kolektivno pregovaranje

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo da slobodno pregovara sa poslodavcima, a sprovođenje ovog prava predstavlja suštinski element slobode udruživanja. Kolektivno pregovaranje je dobrovoljan proces u kome poslodavci i radnici diskutuju i pregovaraju o svojim odnosima, a posebno o radnim uslovima.

Član IV • Zabrana diskriminacije u radnim odnosima

Na svom radnom mjestu ni jedan novinar ili medijski radnik ne smije biti izložen diskriminaciji na osnovu pola, vjerske pripadnosti, nacionalne pripadnosti, rase, boje ili seksualne orijentacije.

Novinari, poslodavci i sindikati treba da budu posebno osjetljivi na potencijalnu diskriminaciju ili ugrožavanje pojedinaca na osnovu njihove pripadnosti, fizičkih ili kulturnih karakteristika i odjeće, njihovih pogleda ili njihovih veza. U skladu sa principom jednake plate za isti posao, zaposleni na istom radnom mestu treba da dobijaju jednaku platu (platu i beneficije, uključujući osnovnu platu, uplate iznosa koji nisu plata, bonuse i dodatak). Članovi sindikata ne smiju biti diskriminisani zbog svog aktivizma.

Afirmativne aktivnosti (tzv. „pozitivna diskriminacija“) mogu da se primjenjuju radi promocije obrazovanja i zapošljavanja članova grupa za koje se zna da su ranije bile podvrgnute diskriminaciji.

Član V • Pravo na odmor i odvajanje od angažmana

Svaki novinar i medijski radnik ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razuman broj radnih sati i povremene plaćene odmore. Po zavšetku svog ugovorenog radnog vremena, novinar ima pravo da se odvoji od svog profesionalnog angažmana (elektronska pošta, internet, društveni mediji, itd.).

Član VI • Pravo zaštite novinarskih izvora

Nijedan novinar ili medijski radnik ne smije biti prisiljen da otkrije identitet anonimnog izvora za priču, osim ukoliko je oslobođen od ove obaveze posebnim propisom ili izjavom lica koje ima koristi od čuvanja tajne. Ovo uključuje zaštitu radnih odnosa sa zviždačima i zaštitu podataka i dokumenata koji bi doveli u opasnost lica koje sa novinarom saraduje u cilju razotkrivanja neispravnosti. Novinar ima dužnost da štiti svoje izvore i smije da otkrije identitet izvora samo ukoliko se dokaže da je izvor lagao ili manipulisao.

Član VII • Pravo odbijanja potpisivanja sadržaja

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo da odbije

nalag urednika da potpiše sadržaj koji je suštinski izmijenjen bez odobrenja autora. Novinar ili medijski radnik ne smije se sudski goniti u slučaju da je urednik suštinski izmenio sadržaj njegovog rada. Novinar ili medijski radnik ne smije biti otpušten, ugovor mu ne smije biti prekinut i on ne smije da se nađe u lošijem položaju kada koristi ovo pravo.

Član VIII • Bezbjednost i zaštita

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo na pristup obuci i podizanju svesti radi izvještavanja iz neprijateljskih ili opasnih zona, uključujući ciljanu podršku ženskom osoblju, pohađanje obuke iz prve pomoći koju organizuje poslodavac i da zahtijeva da se poslodavac uključi u praćenje i borbu protiv on-lajn zloupotreba, kao i na alate za izvještavanje o oblicima nasilja, prijetnji i uznemiravanja na poslu, tj. seksualnog uznemiravanja. Novinari imaju pravo da se na njih ne utiče u odnosu na izražavanje i podržavanje mišljenja ili obavljanje profesionalnih zadataka suprotnim njihovoj savjesti, niti se protiv njih u slučaju takvog odbijanja mogu pokrenuti disciplinski postupci. U slučaju suštinskih izmjena uputstva ili prirode medijskog tijela, novinari takođe imaju pravo da okončaju radni odnos sa pravičnim razlogom i imaju pravo na odgovarajuću nadoknadu u skladu sa važećim radno-pravnim propisima.

Član IX • Dobra uprava i etički standardi

Svaki novinar ili medijski radnik se obavezuje da će se pridržavati izjave o misiji svoje medijske organizacije, postupati u skladu sa kodeksima ponašanja i etičkim standardima koji se odnose na novinare, osoblje i urednike, prihvatiti vladavinu zakona (javnost, zaštita uređivačke nezavisnosti), saradivati sa spoljnim regulatornim tijelima (Savjet za štampu, itd.) i promovisati integritet putem saradnje sa kolegama.

Član X • Pristojni radni uslovi

Svaki novinar ili medijski radnik ima pravo da zahtijeva pristojne radne uslove da bi ispunio svoje profesionalne obaveze. Ovi uslovi predstavljaju dio obaveze poslodavca koji mora da redovno sprovodi svoje zakonske obaveze u odnosu na zaposlene.

Ovu Povelju je sastavila Evropska federacija novinara (EFJ) u okviru projekta pod nazivom *Izgradnja povjerenja u medije u Jugoistočnoj Evropi i Turskoj*, koji je finansijski podržao UNESCO. Sve odgovornosti u pogledu sadržaja i aktivnosti se odnose isključivo na autore i ne smije se smatrati da odražavaju poglede organizacije UNESCO.